GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 34282
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34282 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה פרק אחד – (2×50) – 100 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

השאלות

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 1–3.
ענה על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 50 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה עליך לענות על פי הקטע.

1. המליאה

(50 נקודות)
(ראו בנספח: כן לחיזוק הכנסת – לא על חשבון בג"ץ)

הצג את המושג מליאה.

הסבר את עבודת הכנסת במליאה, על פי הקטע.

(50 נקודות)

2. עקרון הפרדת הרשויות

(50 נקודות)
(ראו בנספח: כן לחיזוק הכנסת – לא על חשבון בג"ץ)

הצג את עקרון הפרדת הרשויות.

הסבר את טענת כותבי המאמר בנוגע למימוש עקרון הפרדת הרשויות בישראל.

(50 נקודות)

3. ביקורת שיפוטית

(50 נקודות)
(ראו בנספח: כן לחיזוק הכנסת – לא על חשבון בג"ץ)

הצג את המושג ביקורת שיפוטית.

הסבר כיצד הביקורת השיפוטית באה לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

נספח – הקטעים

כן לחיזוק הכנסת – לא על חשבון בג"ץ

הגבלת השלטון היא אחת מאבני היסוד של משטר דמוקרטי. היא חשובה בייחוד בדמוקרטיה פרלמנטרית, כמו בישראל שבה מלכתחילה יש לשלטון עוצמה רבה, משום שהממשלה נהנית תמיד מרוב בפרלמנט, ולכן היא שולטת בו. אף על פי כן, כמעט אין בישראל מנגנונים לפיקוח על השלטון, והמנגנונים שישנם – חלשים למדי.

אחד המנגנונים החשובים בעניין זה הוא פיקוח פרלמנטרי על הממשלה. באמצעות כלי פיקוח שונים הכנסת אמורה לחקור ולבחון את התנהלות הממשלה, למתוח ביקורת על הממשלה, לתשאל שרים ופקידים ולדרוש מהם דין וחשבון. בפועל, היא עושה זאת באופן חלקי.

מאה ועשרים חברי הכנסת נדרשים להתכנס יחדיו כדי לדון בנושאים שונים ולהכריע בהם. דיונים אלה נערכים בפומבי לעיני התקשורת והציבור, אולם פיקוח זה של הכנסת על הממשלה אינו יעיל משום שחלק מהכלים שיש בידה של הכנסת אינם מתאימים או אינם רלוונטיים.

דוגמה לחוסר היעילות של הפיקוח של הכנסת על הממשלה היא פרק הזמן הארוך שניתן לשרים לענות על שאילתה – כלי פופולרי לפיקוח על הממשלה. בשל הזמן הארוך הזה במקרים רבים השאילתה נעשית לא רלוונטית עוד לפני שהשרים עונים עליה.

דוגמה נוספת לכך היא האופן שבו מועברים בחוק ההסדרים חוקים לאישור תקציבי מדינה. עשרות חוקים חשובים מועברים בהליך חקיקתי חפוז ובלי דיון מעמיק.

אולם הליקוי העיקרי טמון בוועדות הכנסת. הוועדות אמורות להיות הזירה המרכזית לפיקוח על הממשלה משום שרק בהן אפשר לערוך דיונים מעמיקים, אלא שבכנסת יש הרבה ועדות, וחברי כנסת רבים חברים בכמה ועדות. כיוון שדיוני הוועדות נערכים באותם הימים, הנוכחות של חברי כנסת בישיבות ועדה רבות דלילה, ובשל כך אין אפשרות להתעמק בסוגיות המורכבות שנידונות בהן.

המסקנה ברורה: אין לכנסת אפשרות לפקח ביעילות על הממשלה. למעשה היא מתפקדת כמעין שליחה של הממשלה. מצב זה שבו מרבית חברי הממשלה הם גם חברי כנסת רק מחמיר את הבעיה משום שהוא פוגע קשות במערכת האיזונים והבלמים בין שתי הרשויות.

הבעיה גדולה אף יותר מכיוון שאין בישראל מנגנוני פיקוח פורמליים אחרים יעילים, כמו חוקה רשמית ובה מגילת זכויות או שני בתי פרלמנט המאזנים זה את זה כמו בארצות הברית. כך בג"ץ – השחקן היחיד שיכול לבקר את הכנסת במקרה של חקיקת חוק הפוגע בערכים המעוגנים בחוקי היסוד – נותר לבד במערכה של פיקוח על השלטון והגבלתו. ראוי לציין כי הפיקוח של בג"ץ על הכנסת באמצעות פסילת חוקים מעורר מחלוקת, לכן חיוני לחזק את הפיקוח על השלטון. קל יותר לשפר את יכולות הפיקוח של הכנסת מלְיַסד מנגנוני ריסון אחרים כמו חוקה. כדי לשפר את הפיקוח, יש לערוך שינויים פשוטים בתקנון הכנסת ולהוסיף משאבים מסוימים לוועדות. לו בעיה זו הייתה זוכה לתשומת לב ציבורית ותקשורתית, ייתכן שחברי הכנסת היו דואגים לאישורם.

(מעובד על פי ד"ר ח' פרידברג, ד"ר א' שפירא, כן לחיזוק הכנסת – לא על חשבון בג"ץ, 9 במאי 2018, המכון הישראלי לדמוקרטיה)

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics